(Zagovaranje (šefat

Uvod

Jedna od privilegija koju Uzvišeni Bog daje isključivo vjernicima jeste sljedeće: Ukoliko čovjek vjernik sačuva vjerovanje do smrti i ne bude činio grijehe koji dovode do uskraćivanja Božije pomoći i toga da zasluži zao kraj pa da naposljetku to rezultira sumnjom ili poricanjem, ili, jednostavno rečeno, ukoliko Ovaj svijet napusti sa imanom, tj. kao vjernik, neće biti kažnjen vječnom patnjom. Mali grijesi bit će mu oprošteni zbog toga što se čuvao velikih, a veliki grijesi bit će mu oprošteni zahvaljujući potpunoj i uslišanoj tevbi odnosno pokajanju. Ako ne bude uspio obaviti takvu tevbu i pokajanje, trpljenje ovosvjetskih nedaća i nesreća olakšat će mu teret grijeha, a zagrobne teškoće i početne postaje Sudnjega dana odstranit će od njega nečistoće. Ako ni tada ne budu odstranjene nečistoće grijeha, on će putem zagovaranja (šefaata) – koje predstavlja isijavanje najveće i najobuhvatnije Božije milosti kroz evlije Božije, posebno kroz Poslanika islama i njegov plemeniti Ehli-bejt – biti spašen od džehennemske patnje.[1] Na osnovu brojnih predaja, kur'anski termin mekām mahmud,[2] koji je obećan Poslaniku, jeste upravo položaj šefaata. Isto tako, časni ajet:

وَ لَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى

A Gospodar tvoj će tebi sigurno dati, pa ćeš zadovoljan biti!"[3] ukazuje na Božiji oprost, koji će se spustiti putem zagovaranja Božijeg poslanika, a odnosit će se na one ljude koji taj zagovor budu zavrijedili.

Zahvaljujući svemu tome, šefaat je posljednji tračak nade za vjernike grješnike, ali u isto vrijeme oni ne smiju biti sigurni od "nauma Božijeg" (mekr ilāhi) i uvijek moraju imati bojazan da slučajno ne počine neko djelo koje bi bilo povod nesretnog završetka i oduzimanja vjerovanja u trenutku kada budu umirali, te da im u srcima ne bude vezanosti za ovosvjetske pojave do te mjere da – ne dao Bog – s Ovog svijeta ne odu s mržnjom prema Bogu jer Ga smatraju krivim što ih putem smrti rastavlja od voljenih stvari.

Značenje šefaata

u značenju para, dvojca, a u svakodnevnom govoru ,(شفع) ‘Šefā‘at je izvedenica iz korijena šef koristi se u značenju da ugledna i poštovana ličnost od nekog velikana zatraži da oprosti kaznu nekom prestupniku ili da poveća nagradu nekom službeniku. Vjerovatno je razlog korištenja ove riječi u ovakvim slučajevima to da prestupnik sam po sebi ne zavrjeđuje oprost ili da neki službenik sam po sebi ne zavrjeđuje povišicu plaće ili nagrade, ali kada se doda ili udvoji .zahtjevom zagovarača, tada se javlja mogućnost da se zavrijedi traženo

U uobičajenim prilikama razlog zbog kojeg se prihvata zagovaranje zagovornika jeste bojazan onoga kod kojeg se zagovara da bi – ukoliko odbije zahtjev – zagovornik mogao da se naljuti i uvrijedi i da to dovede do gubitka užitka druženja ili služenja, ili pak da mu zagovornik nanese neku štetu. Mnogobošci, koji su svojim božanstvima izmislili različit spektar ljudskih osobina poput potrebe za ženom, savjetnikom, pomoćnikom, saradnikom ili strahom od sudruga, da bi privukli pažnju velikog boga ili da bi se sačuvali njegove srdžbe, posezali su za malim božanstvima, obožavajući meleke, džine, padajući na zemlju pred kipovima i statuama, :govoreći

هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِندَ اللهِ

:Ovo su naši zagovornici kod Allaha.”[4] Ili“

مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللهِ زُلْفَى

[Mi im se klanjamo samo zato da bi nas što više Allahu približili.”[5“

:Odbijajući ovakve neprosvijećene pretpostavke, Kur'an kaže

لَيْسَ لَهَا مِن دُونِ اللهِ وَلِيٌّ وَ لاَ شَفِيعٌ

[Osim Allaha ni zaštitnika ni zagovornika neće imati.”[6“

Trebamo znati da nijekanje ovakvih zagovornika i ovakve vrste zagovaranja ne znači potpuno opovrgavanje šefaata. U časnom Kur'anu postoje ajeti koji potvrđuju šefaat dozvolom Božijom, u kojima se objašnjavaju uvjeti zagovornika, kao i uvjeti onih za koje će se zagovarati. Allahovo prihvatanje zagovaranja onih kojima to bude dozvoljeno te njihovog posredovanja ne dešava se usljed straha ili potrebe za njima, već je to put koji Allah otvara pred onima koji imaju i najmanju zaslužnost da dobiju vječnu milost Božiju, a za to su određeni uvjeti i pravila. Ustvari,

razlika između vjerovanja u ispravni šefaat i mnogobožački šefaat jeste u vjerovanju u starateljstvo i upravljanje s dozvolom Božijom i u neovisno i samostalno starateljstvo i upravljanje, što je već objašnjeno kada smo govorili o spoznaji Boga.[7]

Termin šefaat nekada se koristi u širem značenju i obuhvata pojavu svakog dobrog uticaja u čovjeku posredstvom nekog drugog, kao što zagovaraju otac i majka za svoju djecu ili obratno, ili učitelji i odgajatelji za svoje učenike, ili čak mujezin za one ljude koje svojim glasom podsjeća na namaz učeći ezan i koji zbog toga odlaze u džamiju. Ustvari, upravo onaj trag dobra koji su imali na Ovom svijetu, na Sudnjem danu će se ispoljiti i pojaviti kao šefaat i uzimanje za ruku.

Sljedeća stvar, traženje oprosta (istigfar) za grješnike još na Ovom svijetu, jeste jedna vrsta šefaata, pa čak i učenje dove za druge i traženje od Boga da im ispuni potrebe je ustvari jedna vrsta zagovaranja kod Boga, jer svi navedeni primjeri predstavljaju posredovanje kod Uzvišenog Allaha da bi nekom stiglo kakvo dobro ili da bi se od njega odagnalo zlo.

Mjerila šefaata

Kao što je ukazano, osnovni uvjet da neko zagovara i da se za nekog zagovara jeste dozvola Božija. Kao što se u 255. ajetu sure Bekare kaže:

مَن ذَا الَّذِی یَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلاَّ بِإِذْنِهِ

"Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštenja Njegova?!"

U 3. ajetu sure Junus kaže se:

مَا مِن شَفِیعٍ إِلاَّ مِن بَعْدِ إِذْنِهِ

"Nema zagovornika osim nakon dopuštenja Njegova."

U 109. ajetu sure Ta-Ha kaže se:

یَوْمَئِذٍ لَّا تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَ رَضِیَ لَهُ قَوْلًا

"Toga dana bit će od koristi posredovanje samo onoga kome Milostivi dopusti i bude zadovoljan njegovim govorom."

U 23. ajetu sure Sebe' kaže se:

وَلَا تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ عِندَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ

"I neće koristiti zagovaranje kod Njega osim onome kome On dopusti."

U ovim ajetima općenito se dokazuje uvjet dozvole Božije, ali se ne govori o odlikama onih kojima je dozvoljeno zagovaranje za druge. Ipak, iz drugih ajeta mogu se otkriti jasniji uvjeti za obje strane. Poput 86. ajeta sure Zuhruf:

وَ لَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِهِ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَن شَهِدَ بِالْحَقِّ وَ هُمْ يَعْلَمُونَ

"I neće se moći oni koji mimo Njega druge dozivaju zauzimati, osim onih koji po Istini svjedoče, koji znanje posjeduju."

Možda se riječima oni koji po Istini svjedoče misli na svjedoke djela, koji su zahvaljujući Božanskom podučavanju upućeni u djela i namjere ljudi i kao takvi mogu svjedočiti o kvalitetu i vrijednosti njihovih postupaka. Kako se iz sklada između suda i subjekta može shvatiti, zagovornici moraju posjedovati takvo znanje da bi mogli spoznati podesnost osoba za koje se zagovara.

S druge strane, iz ajeta se saznaje da oni za koje se zagovara trebaju biti predmet zadovoljstva Božijeg, kako se u 28. ajetu sure Enbija' kaže:

وَ لَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَى

"Neće se zauzimati osim za one kojima On bude zadovoljan."

U 26. ajetu sure Nedžm kaže se:

وَ كَم مِّن مَّلَكٍ فِى السَّمَاوَاتِ لَا تُغْنِى شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِن بَعْدِ أَن يَأْذَنَ اللّهُ لِمَن يَشَاءُ وَ يَرْضَى

"A koliko na Nebesima ima meleka čije posredovanje nikome neće biti od koristi, sve dok Allah to ne dozvoli onome kome On hoće i kojim je zadovoljan."

Jasno je da kada se kaže kako onaj za koga se zagovara treba biti obuhvaćen zadovoljstvom Božijim, ne misli se da mu sva djela moraju biti prihvatljiva, jer u tom slučaju ne bi imao potrebu za šefaatom, već se misli da njima Allah bude zadovoljan u pogledu vjere i vjerovanja, kako je to u predajama objašnjeno.

S druge strane, u nekoliko ajeta ukazuje se na osobenosti onih za koje se neće moći zagovarati. Naprimjer, 100. ajet sure Šu‘ara', gdje mnogobošci kažu:

فَمَا لَنَا مِن شَافِعِينَ

Pa nemamo ni zagovornika.” Isto tako, u suri Muddessir od 40. do 48. ajeta postavlja se“ pitanje Džehenemlijama zašto su kažnjeni. Oni u odgovoru spominju osobine poput napuštanja namaza,[8] nepomaganja ljudima kojima je pomoć bila potrebna, poricanja Sudnjeg dana, a zatim se kaže:

فَمَا تَنفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ

”.Njima posredovanje posrednika neće biti od koristi“

Iz ovih ajeta može se zaključiti da mnogobošci i poricatelji Sudnjeg dana, koji nisu činili ibadet Bogu, koji nisu pomagali nevoljnicima i koji se ne pridržavaju ispravnih načela, nikada neće biti obuhvaćeni šefaatom. Uzevši u obzir činjenicu da je Poslanikovo traženje oprosta za druge još na Ovom svijetu jedan od oblika šefaata, a njegovo traženje oprosta za one koji nisu spremni zatražiti od njega da traži oprost za njih i da zagovara za njih kod Boga neće biti prihvaćeno,[9] može se zaključiti da oni koji poriču šefaat neće biti obuhvaćeni njime, baš kao što se i u predajama o tome govori.[10]

Dakle, apsolutni i glavni zagovornik, pored Božije dozvole, i sam ne smije biti grješnik te mora posjedovati moć prepoznavanja stepena pokornosti i neposlušnosti drugih ljudi. Istinski sljedbenici ovakvih pojedinaca mogu u njegovom okrilju imati niže stepene šefaata, pa će takvi sljedbenici biti proživljeni među šehidima i siddīkīnima.[11]

S druge strane, ljudi će biti podesni i zaslužit će da se za njih zalaže ukoliko pored Božije dozvole budu imali ispravno vjerovanje u Boga, poslanike, Sudnji dan i ono što je Allah objavio svojim poslanicima, poput istinitosti šefaata, te takvo vjerovanje sačuvaju do kraja života.

---

[1] Božiji poslanik, s.a.v.a., je rekao: “Pripremio sam svoje zagovaranje za one ljude iz moga ummeta koji su činili velike grijehe.”

[2] El-Isra', 79.

.Ed-Duha, 5 [3]

.Junus, 18; također pogledati: Er-Rum 13; El-En‘am, 94; Ez-Zumer, 44 [4]

.Ez-Zumer, 3 [5]

.El-En‘am, 70; također pogledati: El-En‘am, 51; Es-Sedžde, 4; Ez-Zumer, 44 [6]

.Pogledati poglavlje: Bog je jedan [7]

Hazreti Sadik u posljednjim trenucima svoga života kaže: “Zaista naše zagovaranje ne stiže [8]
”.do onoga koji je olahko pristupio namazu

.El-Munafikun, 5–6 [9]

Poslanik, s.a.v.a., kaže: “Neka Allah ne obuhvati mojim šefaatom onoga koji ne vjeruje u [10]
”.moj šefaat

Oni koji u Allaha i poslanike Njegove vjeruju, oni su kod Gospodara svoga istinoljubivi i[11]
(šehidi (oni koji svjedoče). (El-Hadid, 19